Lideratge ASSOCIATIU

GUIA DIDÀCTICA

Com motivar, implicar i donar continuïtat a la participació de les famílies

Per a famílies i associacions de mares i pares d'alumnes de les escoles i IES de la Comunitat Valenciana

CONFEDERACIÓ GONZALO ANAYA · MATERIAL FORMATIU

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria de Justícia, Transparència i Participació

confederació gonzaloanaya

fampa castelló penyagolosa

FAMPA València

FAMPA ALACANT enric valor

Índex

Presentació **3**

Objectius de la guia **3**

1. Què significa liderar una AFA? **3**

2. Diferents maneres de liderar **4**

3. Motivar i implicar les famílies **4**

4. Comunicar, escoltar i generar confiança **4**

5. Prendre decisions i gestionar situacions difícils **5**

6. Incorporar noves persones i preparar el relleu **5**

7. Eines pràctiques per exercir un bon lideratge **6**

Eina pràctica 1. Mapa de participació 6

Eina pràctica 2. Pla per incorporar noves persones 6

Eina pràctica 3. Autoavaluació del lideratge 7

Eina pràctica 4. Pla de continuïtat i relleu 7

8. Llista de comprovació: tenim un lideratge participatiu? **8**

Conclusió **8**

Presentació

Les associacions de famílies necessiten persones que impulsen projectes, generen confiança i faciliten la participació. Però liderar una AFA no significa que una persona haja de fer-ho tot ni prendre totes les decisions.

El lideratge associatiu és una manera de treballar basada en la cooperació, la confiança, la corresponsabilitat i el compromís amb l'educació pública.

Una bona AFA no depén d'una única persona: construeix un projecte compartit en què totes les famílies poden trobar el seu espai.

Objectius de la guia

- Comprendre què significa liderar una associació de famílies.
- Desenvolupar habilitats per motivar i implicar les persones.
- Afavorir un lideratge democràtic, participatiu i compartit.
- Millorar la comunicació i la capacitat de prendre decisions.
- Facilitar la incorporació de noves persones a la junta.
- Preparar el relleu i garantir la continuïtat de l'associació.

1. Què significa liderar una AFA?

Liderar una AFA és ajudar a construir un projecte col·lectiu. No es tracta de tindre més protagonisme, sinó de facilitar que les persones participen, aporten idees i compartisquen responsabilitats.

Una persona que lidera bé:

- Escolta abans de prendre decisions.
- Confia en les capacitats de les altres persones.
- Comparteix la informació i les responsabilitats.
- Facilita els acords i gestiona els desacords.
- Reconeix la feina de l'equip.
- Manté la motivació i la mirada col·lectiva.
- Ajuda a identificar noves persones i iniciatives.

> **Liderar no és fer-se imprescindible, sinó aconseguir que el projecte puga continuar encara que nosaltres no hi estiguem.**

2. Diferents maneres de liderar

No hi ha una única manera de liderar, però sí que hi ha formes de fer que afavoreixen més la participació i la continuïtat.

Estil de lideratge	Característiques
Autoritari	Concentra les decisions i limita la participació.
Individualista	Fa recaure gran part de la feina en una sola persona.
Participatiu	Escolta, consulta i promou decisions compartides.
Col·laboratiu	Distribueix responsabilitats i confia en l'equip.
Transformador	Motiva, impulsa idees i ajuda a construir un projecte comú.

En una AFA és especialment important fomentar un lideratge participatiu i col·laboratiu, que combine la capacitat d'impulsar iniciatives amb el respecte als acords col·lectius.

3. Motivar i implicar les famílies

Un dels grans reptes de les AFA és aconseguir que més famílies participen. Sovint hi ha interés, però també falta de temps, desconeixement de les activitats o la sensació que participar implica assumir massa responsabilitats.

Per facilitar la implicació cal oferir diferents formes de col·laboració.

Algunes estratègies pràctiques:

- Explicar de manera senzilla què fa l'AFA i per què és important.
- Donar visibilitat als projectes i als resultats aconseguits.
- Demanar opinions i escoltar les necessitats de les famílies.
- Proposar col·laboracions puntuals i tasques concretes.
- Crear comissions obertes per a activitats o projectes.
- Facilitar la participació de famílies noves.
- Reconéixer totes les aportacions, per menudes que siguen.

No totes les famílies poden formar part de la junta, però totes haurien de tindre alguna manera de participar si ho desitgen.

4. Comunicar, escoltar i generar confiança

La confiança és fonamental per al lideratge associatiu. Les famílies necessiten sentir que la seua veu compta, que la informació és accessible i que les decisions es prenen amb transparència.

Per generar confiança és important:

- Comunicar amb claredat i regularitat.
- Explicar les decisions i els motius que les justifiquen.
- Escoltar les propostes i les preocupacions.

- Evitar crear distàncies entre la junta i les famílies.
- Utilitzar un llenguatge pròxim, inclusiu i comprensible.
- Ser coherents entre allò que es diu i allò que es fa.

> Escoltar no significa haver d'acceptar totes les propostes, però sí valorar-les i donar una resposta.

5. Prendre decisions i gestionar situacions difícils

Les juntes de les AFA han de prendre decisions sobre activitats, pressupostos, relacions amb el centre educatiu i moltes altres qüestions.

Perquè aquestes decisions siguen compartides i funcionen, convé:

1. Definir clarament quin és el problema o la necessitat.
2. Compartir la informació disponible.
3. Escoltar les diferents opinions.
4. Valorar les alternatives i les conseqüències.
5. Prendre la decisió segons els procediments i competències de l'associació.
6. Comunicar els acords i fer-ne seguiment.

Quan apareixen tensions, és important no personalitzar els desacords i recordar que totes les persones formen part d'un mateix projecte.

> **Una bona lideranç no evita tots els conflictes: ajuda a gestionar-los amb respecte i responsabilitat.**

6. Incorporar noves persones i preparar el relleu

La continuïtat és un dels reptes més importants de les associacions. Quan les mateixes persones assumeixen les responsabilitats durant molts anys, pot aparéixer el cansament i es dificulta la renovació.

Preparar el relleu no significa esperar que algú deixe el càrrec, sinó crear des del principi les condicions perquè altres persones puguen incorporar-se.

Algunes mesures per facilitar-lo:

- Compartir les tasques i evitar concentrar la informació.
- Documentar els procediments i les gestions habituals.
- Convidar noves famílies a participar en projectes concrets.
- Acompanyar les persones que s'incorporen.
- Explicar les responsabilitats de cada càrrec.
- Preparar una transició ordenada de la documentació i les gestions.
- Valorar la renovació com una oportunitat de creixement.

> El relleu ha de ser un procés acompanyat, no una situació d'urgència quan ja no queda ningú per assumir les responsabilitats.

7. Eines pràctiques per exercir un bon lideratge

EINA PRÀCTICA 1

Mapa de participació

Identifiquem diferents formes de col·laborar perquè cada família puga trobar el seu espai.

Forma de participació	Exemple
Puntual	Ajudar en una festa o activitat
Per projectes	Col·laborar en una campanya concreta
En comissions	Participar en un grup de treball
Representativa	Formar part del consell escolar
Directiva	Incorporar-se a la junta

EINA PRÀCTICA 2

Pla per incorporar noves persones

Plantilla per a planificar l'acollida de noves famílies a l'associació.

Acció	Qui la impulsa?	Quan?
Presentar l'AFA a les famílies noves		
Organitzar una trobada oberta		
Detectar necessitats de col·laboració		
Crear grups de treball		
Acompanyar les noves incorporacions		

EINA PRÀCTICA 3

Autoavaluació del lideratge

Cada membre de la junta pot reflexionar sobre aquestes preguntes:

Escolte prou les altres persones?	☐ Sí ☐ No
Compartisc la informació i les responsabilitats?	☐ Sí ☐ No
Facilite que altres persones prenguen la iniciativa?	☐ Sí ☐ No
Reconec i valore les aportacions de l'equip?	☐ Sí ☐ No
Ajude a resoldre els desacords?	☐ Sí ☐ No
Estic contribuint a incorporar noves famílies?	☐ Sí ☐ No
Estic preparant la continuïtat de l'associació?	☐ Sí ☐ No

EINA PRÀCTICA 4

Pla de continuïtat i relleu

Abans de finalitzar cada curs, convé revisar:

Quines responsabilitats i tasques cal cobrir?	
Quina documentació s'ha de traspassar?	
Quines gestions periòdiques cal conéixer?	
Quines persones poden acompanyar les noves incorporacions?	
Quins coneixements no poden quedar concentrats en una sola persona?	

8. Llista de comprovació: tenim un lideratge participatiu?

- ☐ Compartim els objectius i les decisions.
- ☐ Escoltem totes les persones de l'equip.
- ☐ Distribuïm les responsabilitats.
- ☐ Facilitem la participació de les famílies.
- ☐ Comuniquem de manera clara i transparent.
- ☐ Gestionem els desacords amb respecte.
- ☐ Reconeixem la feina de les persones voluntàries.
- ☐ Acompanyem les noves incorporacions.
- ☐ Documentem les tasques i els procediments.
- ☐ Preparem el relleu i la continuïtat de l'AFA.

Punts complits: _____ / 10

Conclusió

El lideratge associatiu no consisteix a acumular responsabilitats ni a ser imprescindible. Consisteix a generar confiança, obrir espais de participació i ajudar que les persones se senten part d'un projecte compartit.

Les AFA necessiten lideratges que sumen, que escolten i que fan créixer l'equip.

> **El millor lideratge és aquell que aconsegueix que cada vegada més famílies se senten capaces de participar, decidir i transformar l'escola pública.**